

вирішити суперечку на основі взаємної вигоди та компромісу, а також зберегти доброзичливі особисті та ділові відносини у майбутньому.

У медіації сторони є головними учасниками і цей аспект важливий, тому що жодна третя особа, якими б повноваженнями вона не була наділена, не має достатньої інформації, на відміну від учасників спірної ситуації, щоб розглянути її з різних сторін і знайти вигідне для всіх рішення.

Література

1. Про медіацію: Закон України. Відомості Верховної Ради України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#top>.

2. Канарик Ю.С., Костюченко А.М. Медіація як спосіб вирішення господарських спорів. *Держава та регіони*. Серія: Право. № 4 (58). 2017. С. 24-27.

3. Кошова М.С. Переваги застосування інституту медіації при вирішенні господарських спорів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5. 2020. С. 83-85.

4. Що таке медіація в бізнесі і в господарському процесі? URL: https://ua.prostopravo.com.ua/prava_biznesu/dogovirni_vidnosini/statti/scho_take_m_e_diatsiya_v_biznesi_i_v_gospodarskomu_protsesi (дата звернення: 05.04.2024).

УДК 346.9(043.2)

Якименко П.П., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Нецька Л.С., к.ю.н., доцент

СТАДІЇ ЗАГАЛЬНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Поняття «стадія розгляду справи» у чинному ГПК України не визначається, а лише використовується. Також в Кодексі відсутня систематизація стадій розгляду справи, а згадки про цей термін розкидані по всьому нормативно-правовому акту. Тому варто звернутися до доктринальних визначень цього поняття. Наприклад, за В.В. Резніковою, стадія господарського процесу - це сукупність процесуальних дій, спрямованих на досягнення певної мети у конкретній справі [2, с. 42–43].

Так, В. Щербина та В. Резнікова вказують, що «в межах окремої галузі процесуального права диференціація правового регулювання виявляє себе на рівні окремих стадій процесу, а також етапів процесу та/або процесуальних дій. При цьому характерно, що більш високий рівень поступальної диференціації процесуального регулювання завжди охоплює нижчий. Диференціація правового регулювання на рівні стадій, етапів

процесу та окремих процесуальних дій може відбуватися за різними критеріями: залежно від сутності (змісту) регламентованих процесуальних відносин, специфіки спірних матеріальних правовідносин, суспільно-політичного та/або загальносуспільного значення справ тієї чи іншої категорії, за суб'єктивним критерієм тощо» [3, с. 19].

Що стосується провадження у суді першої інстанції, то аналіз нової редакції ГПК України дозволив С.В. Масловському виділити 4 стадії розгляду господарської справи у суді першої інстанції: 1) відкриття провадження у справі; 2) підготовче провадження; 3) врегулювання спору за участю судді; 4) розгляд справи по суті. Такий поділ є притаманним для загального позовного провадження, яке можна назвати основним у господарському судочинстві [4, с. 134]. Отже, позовне провадження розпочинається ще з моменту пред'явлення позову, тоді як власне судовий розгляд справи (у широкому значенні) розпочинається стадією відкриття провадження у справі.

Позов є матеріально-правовою вимогою позивача до відповідача, зверненою через суд. Враховуючи дію засади диспозитивності у господарському судочинстві, тільки від особи, права якої порушено (потенційного позивача), залежить, чи буде взагалі мати місце втручання господарського суду у розв'язання конфлікту між сторонами. Звернення до суду, на мою думку, є крайньою мірою, оскільки для збереження майбутніх договірних відносин сторонам завжди краще знайти компроміс поза межами судового розгляду, адже після втручання суду у вирішення спору сторони здебільшого вже не можуть співпрацювати так, як раніше.

Стадія відкриття провадження у справі є першою стадією розгляду справи у господарському суді. На цій стадії суд вирішує питання про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, якщо пред'явлений позов відповідає вимогам, передбаченим ГПК України. Якщо ж позовна заява містить недоліки, то суд може залишити її без руху, повернути або ж відмовити у відкритті провадження. Особливістю відкриття провадження у справі, якщо відповідачем вказана фізична особа, яка не є підприємцем, є те, що суду необхідно отримати інформацію про зареєстроване у встановленому законом порядку місце проживання (перебування) фізичної особи-відповідача. Метою цієї стадії є перевірка позовної заяви на її відповідність нормам ГПК України.

Також на цій стадії суд визначає, за якими правилами позовного провадження (загального чи спрощеного) буде розглядатися справа; дату, час і місце підготовчого засідання, якщо справа буде розглядатися в порядку загального позовного провадження; результат вирішення заяв і клопотань позивача, які надійшли разом із позовною заявою, якщо їх вирішення не потребує виклику сторін; строк для подання відповідачем відзиву на позов тощо.

Згідно з частиною 1 статті 177 ГПК України завданнями на стадії

підготовчого провадження є: 1) остаточне визначення предмета спору та характеру спірних правовідносин, позовних вимог і складу учасників судового процесу; 2) з'ясування заперечень проти позовних вимог та інші. Підготовче провадження має бути проведене протягом 60 днів з дня відкриття провадження у справі. У виняткових випадках для належної підготовки справи для розгляду по суті цей строк може бути продовжений не більше ніж на 30 днів за клопотанням однієї зі сторін або з ініціативи суду [6, с. 59].

Стадія підготовчого провадження характерна лише для загального позовного провадження і спрямована на якісну підготовку справи для розгляду. За результатами підготовчого засідання суд постановляє ухвалу про залишення позовної заяви без розгляду; закриття провадження у справі; закриття підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті.

Завданням на стадії розгляду справи по суті є розгляд і вирішення спору на підставі зібраних у підготовчому провадженні матеріалів, а також розподіл судових витрат (стаття 194 ГПК України). Розгляд справи відбувається в судовому засіданні, про місце, дату і час проведення якого суд повідомляє учасників справи. На цьому етапі суд повинен безпосередньо дослідити докази у справі: ознайомитися з письмовими та електронними доказами, висновками експертів, поясненнями учасників справи, викладеними у заявах по суті справи, показаннями свідків, оглянути речові докази.

Стадія перегляду судового рішення в апеляційному порядку передбачає можливість для учасників справи чи осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки, подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції. Варто зауважити, що суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів і вимог апеляційної скарги [10, с. 162].

Судом касаційної інстанції у господарських справах є Верховний Суд. Учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки, мають право подати касаційну скаргу на рішення суду першої інстанції після апеляційного перегляду справи та постанову суду апеляційної інстанції, крім судових рішень, перелік яких визначений ГПК України.

Стадії апеляційного та касаційного перегляду є факультативними, оскільки їх проведення залежить від волі сторін. Крім названих вище стадій, у господарському судочинстві можливе здійснення ще й стадії перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Виконання судового рішення здійснюється на підставі наказу,

виданого судом, який розглядав справу як суд першої інстанції. Стаття 339 ГПК України передбачає судовий контроль за виконанням судових рішень, який полягає в тому, що сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду зі скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права.

Таким чином, стадіями загального позовного провадження у господарському судочинстві є: 1) стадія пред'явлення позову; 2) стадія відкриття провадження у справі; 3) стадія підготовчого провадження; 4) стадія врегулювання спору за участю судді; 5) стадія розгляду справи по суті; 6) стадія перегляду судового рішення в апеляційному порядку; 7) стадія перегляду судового рішення в касаційному порядку; 8) стадія перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами; 9) стадія виконання судового рішення.

Література

1. Ніколенко Л.М. Удосконалення процесуального законодавства в умовах проведення судової реформи. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 24-25 жовт. 2019 р.); Чернівці. Чернівецький нац. ун-т. 2019. С. 146–148.
2. Резнікова В.В. До питання про поняття господарського процесу. *Економіка та право*. 2015. № 2. С. 38–44.
3. Щербина В., Резнікова В. Сучасні тенденції розвитку господарського процесу України. *Право України*. 2017. № 9. С. 9–27.
4. Масловський С.В. Сутність розгляду справи судом першої інстанції у господарському судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2018. Вип. 50. Т. 4. С. 133–137.
5. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. № 9. С. 154–161.
6. Бутирський А. Проект Господарського процесуального кодексу України: крок уперед чи два назад. *Право України*. 2017. № 9. С. 56–62.
7. Бутирський А.А. Роль суду в господарському судочинстві. Судова апеляція. 2019. № 1. С. 89–97.
8. Кармаза О.О. Інститут врегулювання спору за участю судді в цивільному, господарському та адміністративному процесах України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 3. Т. 1. С. 37–48.
9. Бутирська І. Врегулювання спору за участю судді: перспективи запровадження у господарський процес України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 79–83.
10. Богацька Н. Особливості апеляційного провадження відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. № 9. С. 162–166.